

Marint faunaväckeri 2018

Pavel Bína

Författare
Pavel Bina

Fakta granskning och underlag
Malin Strand

Språkgranskning
Staffan Roos

Omslagsfoto
Krabbtaska (ovan till vänster) och sjuarmad sprödstjärna (till höger) Jenny Höglind,
blåröd trollhummer (nedan till vänster) Kathrin Tengsand

Grafisk form
Katarina Nyberg

Utgivare
ArtDatabanken SLU, Box 7007, 750 07 Uppsala

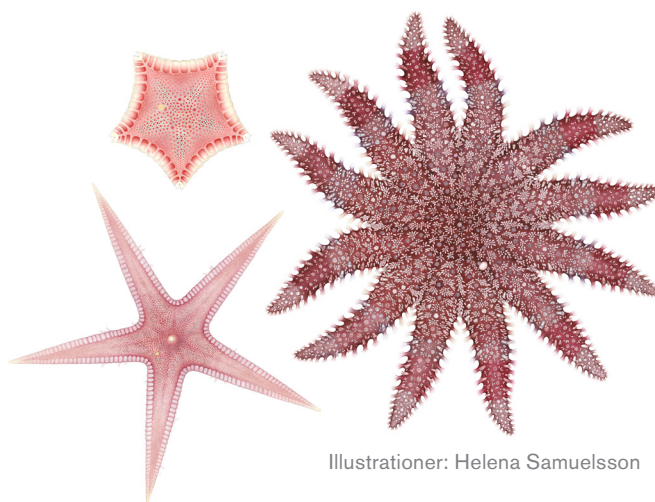
Rekommenderad citering
Bina, P. 2018. Marint faunaväckeri 2018. ArtDatabanken Rapporterar 23. ArtDatabanken SLU, Uppsala.

Distribution
Rapporten kan kostnadsfritt laddas ner eller beställas som tryckt version från:
www.artdatabanken.se/publikationer

Copyright © 2019
Förlag: ArtDatabanken SLU, Uppsala
Tryck: SLU repro
ISBN: 978-91-87853-39-5 (tryck)
ISBN: 978-91-87853-40-1- (pdf)

Innehåll

Sammanfattning	1
Marint faunaväkteri 2018	2
Bakgrund	2
Metoder	2
Resultat	4
Deltagande och antal arter	4
Antal fynd	6
Antal individer	7
Information om arternas livsmiljöer	7
Kommentar till arter	8
Slutsatser	10
Referenser	10
Tack	11

Illustrationer: Helena Samuelsson

Sammanfattning

Efter genomförande av pilotstudie under 2017 startade ArtDatabanken under 2018 en långsiktig verksamhet inriktad på marint faunaväkteri och medborgarforskning för marina arter. Syfte var att etablera ett strukturerat arbetssätt för ideell övervakning av marina arter med målet att förbättra kunskap och få igång medborgarforskning med dykare och dykklubbar. Vi valde ut arter/taxa inom två artgrupper: sjöstjärnor (12 arter) och kräftdjur (15 arter/taxa som tillhör gruppen tiofotade kräftdjur Decapoda). Faunavaktare rapporterade fynden i Artportalen under projektet Marint faunaväkteri med extra parametrar för ej obligatoriska data.

Totalt anmälde 25 dykare sig till marint faunaväkteri, av dessa blev tio aktiva rapportörer. De genomförde 73 dyk på 50 lokaler. Totalt rapporterades 1 891 fynd till Artportalen (inklusive nollfynd) under projektet Marint faunaväkteri och 474 var fynd av de eftersökta arterna/taxa av sjöstjärnor och kräftdjur. Antalet fynd i Artportalen som kom via projektet Marint faunaväkteri var mycket högre jämfört med den övriga (spontana) rapporteringen. Fynd av vissa arter kom enbart via marint faunaväkteri. Omkring två tredjedelar av de inrapporterade fynden hos angavs med biotop och substrat. Dykarna rapporterade flera fynd av rödlistade arter. En intressant art var sjuarmad sprödstjärna som tillhör kategorin DD (Data deficient, kunskapsbrist) i senaste rödlistan. Arten noterades flera gånger vilket har ökat kunskapen om förekomst och utbredning.

Summary

After the completion of the pilot study in 2017, ArtDatabanken started a long-term project focused on volunteer monitoring of marine fauna and Citizen Science for marine species in 2018. The purpose was to create a structured method of working for the volunteer monitoring of marine species, the aim of which was to improve knowledge and establish Citizen Science activities with divers and diving clubs. We selected species/taxa within two groups: starfish (12 species) and crustaceans (15 species/taxa belonging to the group Decapoda). The Fauna Guardians reported their observations to Artportalen within the project Marine Guardians with extra parameters for non-obligatory data.

In Total, 25 divers were registered as Marine Guardians of which ten became active reporters. They completed 73 dives on 50 sites and reported 1,891 observations to Artportalen (including species absences) of which 474 observations were of the target species/taxa of starfish and crustaceans. The number of observations in Artportalen that came via the Marine Guardians project was much higher compared to other marine (spontaneous) reporting. Observations of some species came only through marine guardians. Approximately two-thirds of the reported observations included information about biotope and substrate and the divers reported several observations of red-listed species. An interesting species was the seven-armed sea star that belongs to the category DD (Data deficient) in the latest Red List. The species was noted several times and this has significantly increased knowledge of this species occurrence and distribution.

Marint faunaväkteri 2018

Bakgrund

Medborgarforskning och den ideella övervakningen är i dagsläget en viktig del av arbetet med övervakning och uppföljning av arter och miljöer i Sverige. Till skillnad från den terrestra ideella övervakningen, som har funnits i flera decennier och har fungerande organisation för flera organismgrupper i Sverige, saknas etablerade strukturer och arbetssätt för ideell övervakning av marina miljöer. Detta avspeglar sig bland annat i de relativt få inrapporterade fynden av marina arter i Artportalen, vilket därmed begränsar kunskapsunderlaget avseende marina arters utbredning, numerär och populationstrender.

ArtDatabanken genomförde under 2017 en pilotstudie med fyra dykare för att testa metod och tänkbara tillvägagångssätt för ideell övervakning av marina arter (Strand 2017). Eftersom utfallet blev bra bestämde ArtDatabanken att under 2018 övergå till en långsiktig verksamhet inriktad på marint faunaväkteri och medborgarforskning för marina arter.

Syfte med verksamheten är att etablera ett strukturerat arbetssätt för ideell övervakning av marina arter med målet att förbättra kunskap om deras förekomst, utbredning och livsmiljö. Målet är också att etablera medborgarforskning med dykare och dykklubbar och få igång en rapportverksamhet av marina arter i Artportalen generellt. Genom ökat antal fyndrapporter i Artportalen förbättras kunskapsunderlaget för analyser och bedömningar inom uppföljning av marina arter och miljöer avsevärt.

Metoder

Redan 2013 började ett förslag på marint faunaväkteri diskuteras inom ArtDatabanken. Första förslaget till upplägg och förberedelsearbetet i form av utformning av marina faunaväkteriets koncept och inramning inklusive urval av arter, definition av rapporteringsparametrar, möjliga kommunikationsinsatser m.m. gjordes huvudsakligen under 2014–2015. Under 2016 togs informationsmaterialet fram i form av tryckta foldrar (Bina 2017a, 2017b), plansch och rapportmall. Under 2017 skapades krysslister (Fig. 1–2) och instruktioner för rapportering i Artportalen inklusive excelmall för checklistrapportering.

Förberedelsearbetet under 2016 gjordes delvis inom Biogeografisk uppföljning på uppdrag av Havs- och vattenmyndigheten. Svenska artprojektet har bidragit med faktaunderlag i form av texter och bilder från Nationalnyckeln.

Marina faunaväkteriets upplägg formades av projektgruppen under förberedelsearbetet. Den baserades på flera generella kriterier:

- fokusera på utvalda artgrupper och göra urval av arter för att få igång verksamheten och för att koncentrera faunaväktarnas (dykarnas) insatser,
- använda checklistor över urval av arter för att också få in rapporter av s.k. noll-fynd (d.v.s. eftersökt men ej funnen),

- definiera, ta fram och rapportera obligatoriska och önskvärda data för rapportering,
- rapportera information om arternas livsmiljöer, t.ex. biotop, substrat, vattentemperatur och djup,
- rapportera fynden i Artportalen under projektet Marint faunaväkteri med extra parametrar för ej obligatoriska data,
- ta fram instruktioner för inrapportering för nya användare av Artportalen.

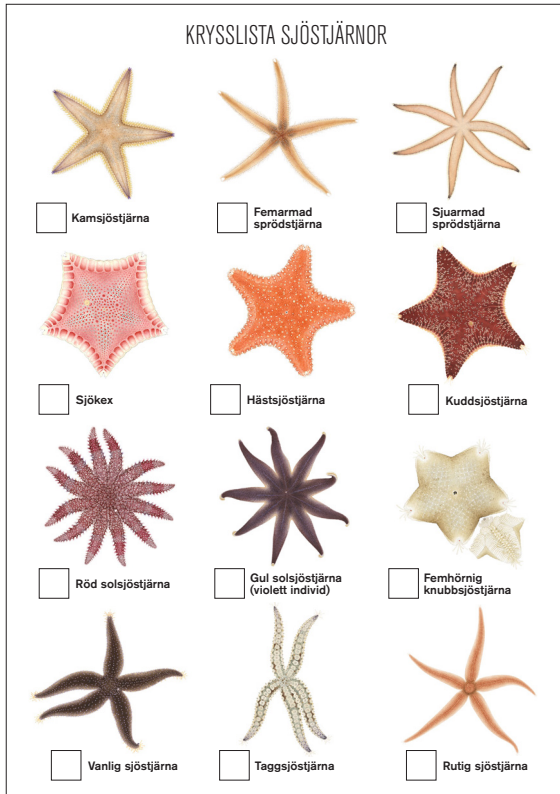
Urvalet av arter inom de utvalda artgrupperna baserades på (Strand 2017):

- arter som lever på dykdjup,
- arter som är tillräckligt stora och lätta att identifiera (artbestämna med hjälp av ett framtaget informationsmaterial) för naturintresserade dykare
- arter som är av intresse ur något naturvårdsperspektiv (t.ex. ”vanlig”, ”ovanlig”, ”indikator”, ”dåligt känd”).

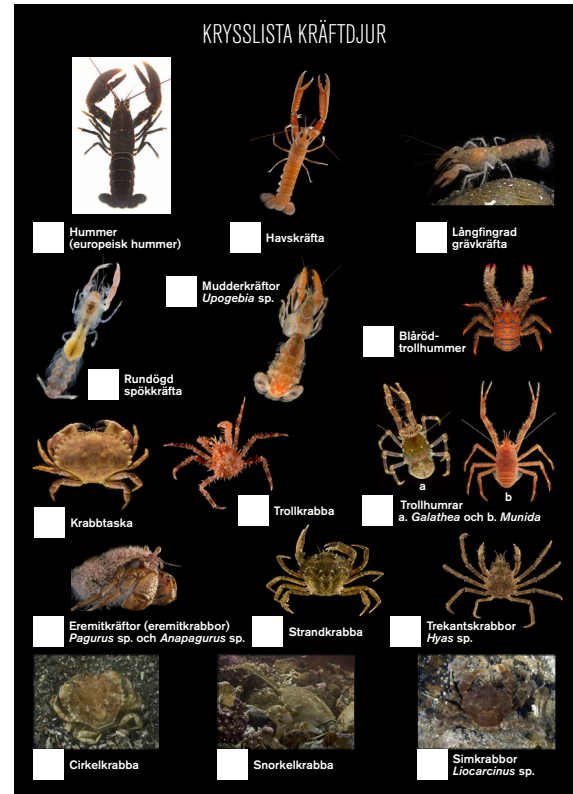
De utvalda marina grupperna var sjöstjärnor (12 arter) och kräftdjur (15 arter/taxa som tillhör gruppen tiofotade kräftdjur Decapoda) (Fig. 1–2 och Tab. 1). Dessa övervakades både under pilotstudien 2017 (Strand 2017) och 2018 (startår marint faunaväkteri). Eftersom de utvalda arterna förekommer på den svenska västkusten avser ordet ”marina” i den här rapporten de arter och miljöer som återfinns där. Till skillnad från faunaväkteri inom de terrestra miljöerna var urval av arter inte begränsat till rödlistade (hotade) arter.

Obligatoriska data för rapportering var lokalnamn, datum, koordinater och dykets djup (Fig. 3). Önskvärda data var vattentemperatur, biotop och substrat (de bägge senare med förvalda typer, Fig. 3).

För att nå ut till dykare gjordes under 2018 kommunikationsinsatser i form av mailutskick till dykcenter och dykklubbar samt publicering av nyhetsartiklar i olika typer av medier. Bra respons hade framförallt publicering av nyhetsartikeln på communitywebb för sportdykare dykarna.nu <https://www.dykarna.nu/> (Fig. 4). Vidare kontaktades Dive Team Lysekil <http://diveteam.se/>, Göteborgs dykcenter Flying Divers <http://www.flyingdivers.se/>, Götaverkens Sportdykarklubb <http://www.gvsdk.com/> och Dykhuset <https://www.dykhuset.se>.

Figur 1. Krysslista för sjöstjärnor (framsida) med de 12 utvalda arterna.

Figur 2. Krysslista för kräftdjur (framsida) med de 15 utvalda arterna/taxa.

Obligatoriska data

Lokalnamn: _____

Datum: _____

Koordinater: _____
(SWEREF99 föredras)

Djup: _____
(Anges i meter: max-och mindjup, ett dykdjup för varje observation, eller ett medelvärde för ett helt dyk.)

Ej obligatoriska men mycket önskvärda data

Vattentemperatur (°C): _____

Substrat	Biotop
☐ block (> 20 cm)	☐ Musselbank/musselbädd
☐ sten (> 6 cm)	☐ Ålgräsäng
☐ grus (> 0,2 cm)	☐ Rev
☐ sand	☐ Sand/sandbank
☐ silt/lera	☐ Havsgrotta
	☐ Klippvägg/bergvägg
	☐ Snäckskalsbotten
	☐ Annat

Övrigt: _____

(T.ex. beteende eller skador, noteringar om lokal, etc.)

Figur 3. Krysslista för både sjöstjärnor och kräftdjur (baksida) med obligatoriska och önskvärda data.

DIVERS COMMUNITY SCANDINAVIA
DYKARNA.NU

Namn: _____

Start Loggböcker Dykplatser Dykare Lexikon Forum Läsnig Foton Webb-TV Kalender Torget Länkar

Bli marin faunavaktare
Publicerad den 25 juni 2018 (Läst 2 297 gånger)

Är du dykare och vill du hjälpa oss att förbättra kunskapen om marina djurarter i Sverige? Då kan du bli marin faunavaktare! Under 2018 startar vi ideell uppföljning av marina arter genom att övervaka sjöstjärnor och kräftdjur. Uppföljningen är en fortsättning av pilotstudien som genomfördes under 2017

Marint faunavakteri

Pilotstudie 2017
Under 2017 tog fyra dykare på sig uppgiften att försöka observera arterna ovan och rapportera till oss. Allt data har rapporterats till Artportalen och en sammanställning visar att 125 fynd av levererades av dessa fyra dykare! Foton och ytterligare information om t ex övergivna hummertinor och döda bottenpartier kom också in i Artportalen. En liten satsning med ett fåtal positiva dykare gav en tydlig ökning av kvalitativa data, framförallt om vanliga arter med biotopdata.

Marint faunavakteri 2018
Under 2018 utvecklar vi pilotstudien och startar uppföljning av marina arter. Vi har valt 12 arter sjöstjärnor och 15 arter/taxa kräftdjur. Urvalet av arterna baseras på följande kriterier: arterna lever på dykdjup, är tillräckligt stora för att synas, är möjliga att artbestämma utifrån informationsmaterialet och är av intresse ur något naturvårdsperspektiv (t.ex. vanlig x ovanlig, indikatorart, dåligt känd m.fl.). Vi har tagit fram foldrar för båda grupper som vi skickar ut till alla intresserade.

Ladda ner broschyr om sjöstjärnor och kräftdjur som övervakas här:
<https://www.artdatabanken.se/hjalpa-till/faunavakteri/marint-faunavakteri/>

Förutom observationer av arter vill vi också gärna få en kort information om miljö, dykdjup, temperatur m.fl. All information som vi är intresserade av finns på framtagna krysslister som delas ut till dykare.

Bli marin faunavaktare
Hör av dig till oss om du är intresserad av att hjälpa oss att förbättra kunskap om marina arter. Vi skickar all instruktion och tryckt material till dig. Tillsammans kan vi skapa bättre kunskapsunderlag om livet under ytan!

Kontakt
Pavel Bina, SLU ArtDatabanken, e-post pavel.bina@slu.se, tel. 018-67 34 06

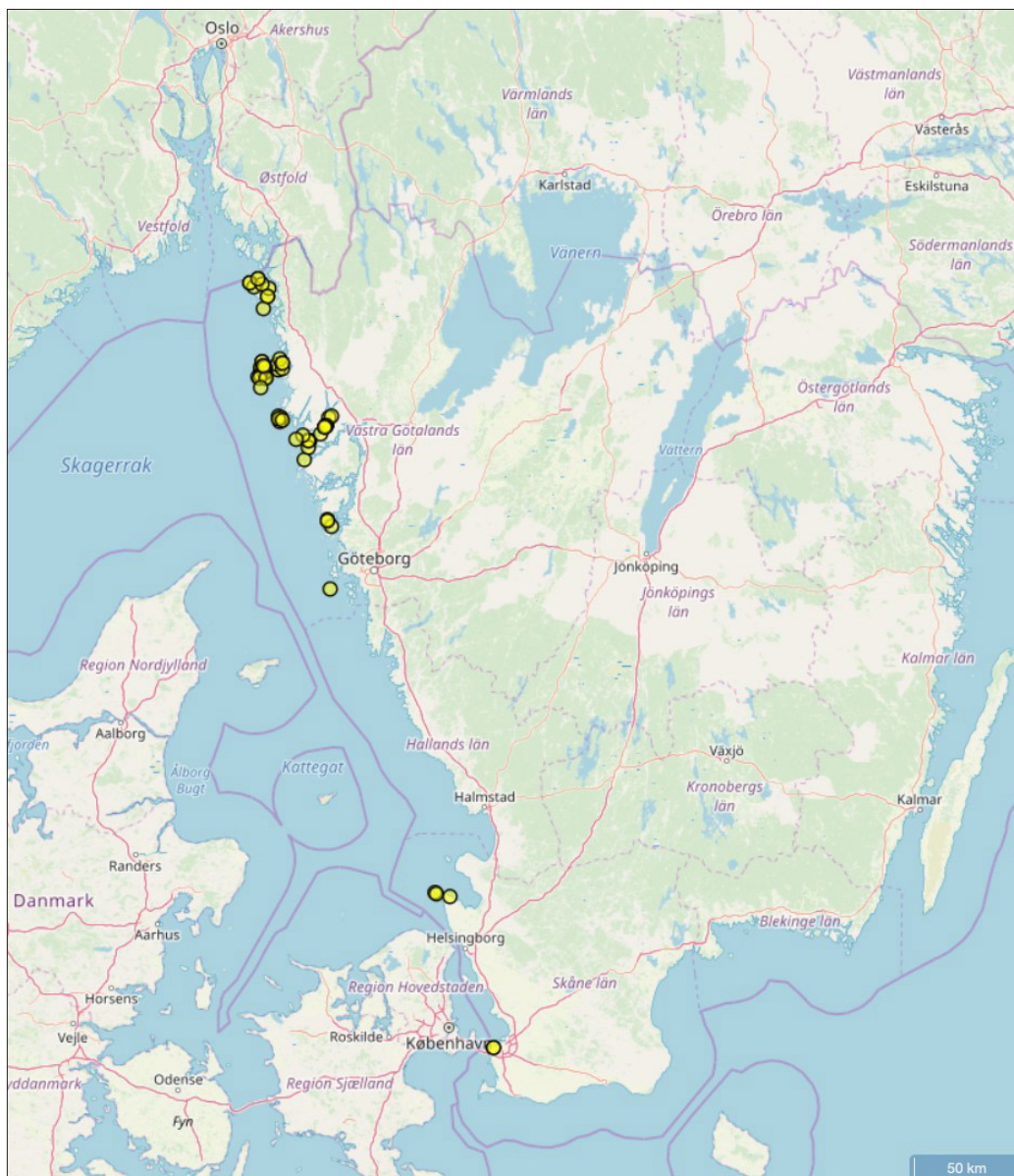
Figur 4. Nyhetsartikel om marint faunavakteri på dykarna.nu.

Resultat

Deltagande och antal arter

Totalt anmälde 25 dykare sig till marint faunaväkteri under 2018. Av dessa blev tio dykare aktiva rapportörer i Artportalen eller bidrog med data till verksamheten. Dessa dykare genomförde sammanlagt 73 dyk på 50 lokaler (Fig. 5). Totalt rapporterades 1891 fynd till Artportalen (inklusive noll-fynd) under projektet Marint faunaväkteri, varav 560 var fynd (observationer) av marina arter totalt, och 474 var fynd av de eftersökta arterna/taxa av sjöstjärnor och kräftdjur.

Inom projektet rapporterades nio av de 12 eftersökta arterna sjöstjärnor (Tab. 1), och 11 av de 15 eftersökta arterna/taxa kräftdjur (Tab. 2). Förutom dessa rapporterades ytterligare två arter/taxa sjöstjärnor och tio arter/taxa kräftdjur (Tab. 3). Även arter från andra marina grupper rapporterades inom projektet: bläckfiskar, fiskar, koralldjur, liljestjärnor, ormstjärnor, sjöborrar, sjöpungar och sjögurkor (tab. 3).

Figur 5. Fynd av marina arter som rapporterades i Artportalen 2018 inom projektet Marint faunaväkteri. Källa <https://www.artportalen.se>, kartan © OpenStreetMap.

Artnamn	Vetenskapligt namn	2017	2018
Kamsjöstjärna	<i>Astropecten irregularis</i>	X	X
Femarmad sprödstjärna	<i>Luidia sarsi</i>		X
Sjuarmad sprödstjärna	<i>Luidia ciliaris</i>		X
Sjökek	<i>Ceramaster granularis</i>		
Hästsjöstjärna	<i>Hippasteria phrygiana</i>		
Kuddsjöstjärna	<i>Porania pulvillus</i>	X	X
Röd solsjöstjärna	<i>Crossaster papposus</i>	X	X
Gul solsjöstjärna	<i>Solaster endeca</i>		X
Femhörnig knubbsjöstjärna	<i>Pteraster pulvillus</i>		
Vanlig sjöstjärna	<i>Asterias rubens</i>	X	X
Taggsjöstjärna	<i>Marthasterias glacialis</i>	X	X
Rutig sjöstjärna	<i>Stichasterella rosea</i>		X

Tabell 1. Checklista av sjöstjärnor som ingick i marint faunaväckeri. Arter markerade med "X" rapporterades under respektive år.

Artnamn	Vetenskapligt namn	2017	2018
Europeisk hummer	<i>Homarus gammarus</i>	X	X
Havskräfta	<i>Nephrops norvegicus</i>		X
Långfingrad grävkräfta	<i>Calocaris macandreae</i>		
Rundögad spöckräfta	<i>Callinassa subterranea</i>		
Mudderkräftor	<i>Upogebia</i> sp.		
Eremitkrabbor	<i>Pagurus</i> sp./ <i>Anapagurus</i> sp.	X	X
Trollkrabba	<i>Lithodes maja</i>		X
Bredpannade trollhumrar	<i>Galathea</i> sp.	X	X
Spetsspannade trollhumrar	<i>Munida</i> sp.		X
Skråpukskrabba	<i>Corystes cassivelaunus</i>		
Cirkelkrabba	<i>Atelecyclus rotundatus</i>		X
Krabbtaska	<i>Cancer pagurus</i>	X	X
Strandkrabba	<i>Carcinus maenas</i>	X	X
Simkrabbor	<i>Liocarcinus</i> sp.	X	X
Maskeringskrabba	<i>Hyas coarctatus</i>	X	X
Hövre	<i>Hyas araneus</i>	X	X

Tabell 2. Checklista av kräftdjur som ingick i marint faunaväckeri. Arter markerade med "X" rapporterades under respektive år.

Organism-grupp	Artnamn	Vetenskapligt namn	Antal individer
Bläckfiskar	Sepietta oweniana	<i>Sepietta oweniana</i>	2
Fiskar	Långa	<i>Molva molva</i>	1
	Mulle	<i>Mullus surmuletus</i>	1
	Rödspätta	<i>Pleuronectes platessa</i>	1
	Sjyrygg	<i>Cyclopterus lumpus</i>	2
	Skrubbskädda	<i>Platichthys flesus</i>	1
	Stensnultra	<i>Ctenolabrus rupestris</i>	1
	Tängsnälla	<i>Syngnathus typhle</i>	6
	Ål	<i>Anguilla anguilla</i>	2
Koralldjur	Röd hornkorall	<i>Swiftia rosea</i>	11
Krätdjur	Fjällig trollhummer	<i>Galathea squamifera</i>	1
	Hyas	<i>Hyas</i> sp.	7
	Hövre	<i>Hyas araneus</i>	noterad
	Kortfingrad tångräka	<i>Palaemon elegans</i>	20
	Liocarcinus	<i>Liocarcinus</i>	192
	Långnosig spindelkrabba	<i>Macropodia rostrata</i>	5
	Räfflad simkrabba	<i>Liocarcinus depurator</i>	noterad
	Röd brännmanet	<i>Cyanea capillata</i>	noterad
	Rödvit eremitkräfta	<i>Pagurus bernhardus</i>	noterad
	Spindelkrabbor	<i>Inachidae</i>	noterad
Liljestjärnor	Fjäderhårstjärnor	<i>Antedonidae</i>	5
	Nordlig fjäderstjärna	<i>Antedon petasus</i>	4
Ormstjärnor	Ophiactis	<i>Ophiactis</i> sp.	50
	Sotormstjärna	<i>Ophiocomina nigra</i>	1120
Sjöborrar	Långtaggig sjöborre	<i>Gracilechinus acutus</i>	3
	Ätlig sjöborre	<i>Echinus esculentus</i>	3
Sjöpungar	Tarmsjöpfung	<i>Ciona intestinalis</i>	10
	Tvålbit	<i>Ascidia virginea</i>	1
Sjöstjärnor	Henricia	<i>Henricia</i> sp.	28
	Nätkrullstjärna	<i>Henricia perforata</i>	4
Sjögurkor	Mjölksjögurka	<i>Ocnus lacteus</i>	1

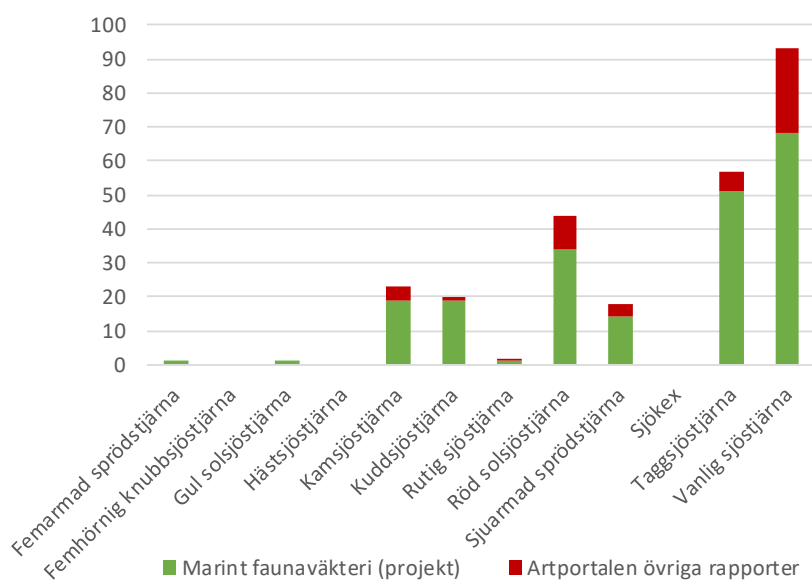
Tabell 3. De övriga arterna/taxa som rapporterades i Artportalen 2018 inom projektet marint faunaväckeri.

Antal fynd

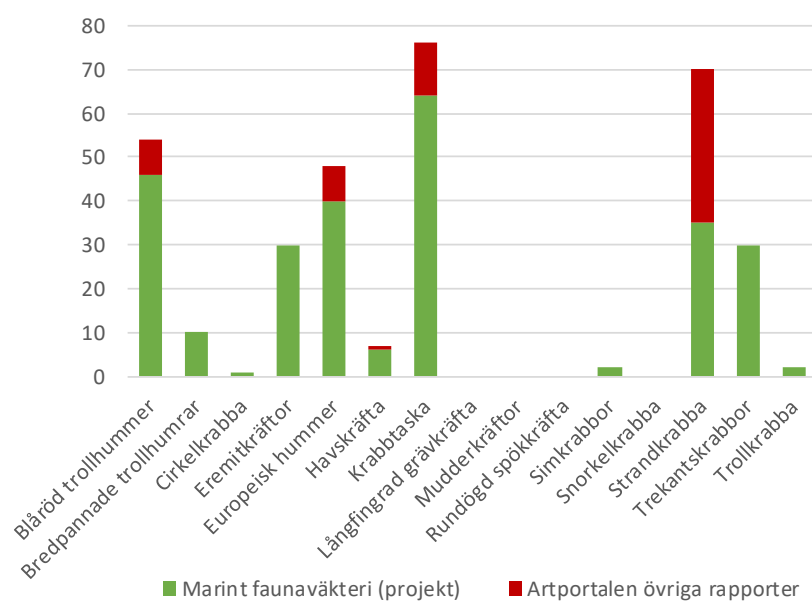
Ett intressant utfall av den ideella marina övervakningen 2018 blev att antalet fynd i Artportalen som kom från marint faunaväkeri var mycket högre jämfört med den övriga (spontana) rapporteringen. Marint faunaväkeri står tydligt för den övervägande delen av fynd för samtliga arter, förutom strandkrabba (där fördelningen blev jämn, 35 fynd från både marint faunaväkeri och övrig rapportering; Fig. 6–7). Liknande mönster kunde noteras även under 2017 vid genomförandet av pilotstudien (Strand 2017).

Fynd av vissa arter kom enbart via marint faunaväkeri, t.ex. femarmad sprödstjärna, gul solsjöstjärna (Fig. 6) eller cirkelkrabba, trollkrabba (Fig. 7). Även vanliga arter med höga antal fynd rapporterades i mycket högre grad via marint faunaväkeri, t.ex. kamsjöstjärna, taggsjöstjärna (Fig. 6) eller blåkröd trollhummer, europeisk hummer, krabbtaska (Fig. 7).

Antal fynd av sjöstjärnor inrapporterade i Artportalen under 2018 var 287, varav 227 kom från marint faunaväkeri (79%). Hos de tiofotade kräftdjuren är andelen något lägre (40%), det totala antalet fynd var 758 och marint faunaväkeri stod för 301 fynd.

Figur 6. Antal fynd av sjöstjärnor som rapporterades i Artportalen 2018 inom projektet Marint faunaväkeri och övrig spontan rapportering.

Figur 7. Antal fynd av kräftdjur som rapporterades i Artportalen 2018 inom projektet Marint faunaväkeri och övrig spontan rapportering.

Biotop	Antal fynd			
	Sjöstjärnor		Kräftdjur	
Musselbank/musselbädd	5	2%	8	3%
Ålgräsäng	12	6%	22	8%
Rev	8	4%	9	3%
Sand/sandbank	5	2%	6	2%
Havsgrotta	2	1%	2	1%
Klippvägg/bergvägg	114	55%	120	45%
Snäckskalsbotten	2	1%	6	2%
Annat	1	0,5%	0	0%
<i>Biotop ej rapporterad</i>	59	28%	93	35%
Summa	208	100%	266	100%

Tabell 4. Antal och andel fynd under respektive typ av biotop, som rapporterades i Artportalen 2018 inom projektet Marint faunaväkeri.

Biotop	Antal fynd			
	Sjöstjärnor		Kräftdjur	
Block (>20 cm)	83	40%	96	36%
Sten (>6 cm)	10	5%	11	4%
Grus (>0,2 cm)	15	7%	14	5%
Sand	8	4%	18	7%
Silt/lera	24	12%	39	15%
<i>Substrat ej rapporterat</i>	68	33%	88	33%
Summa	208	100%	266	100%

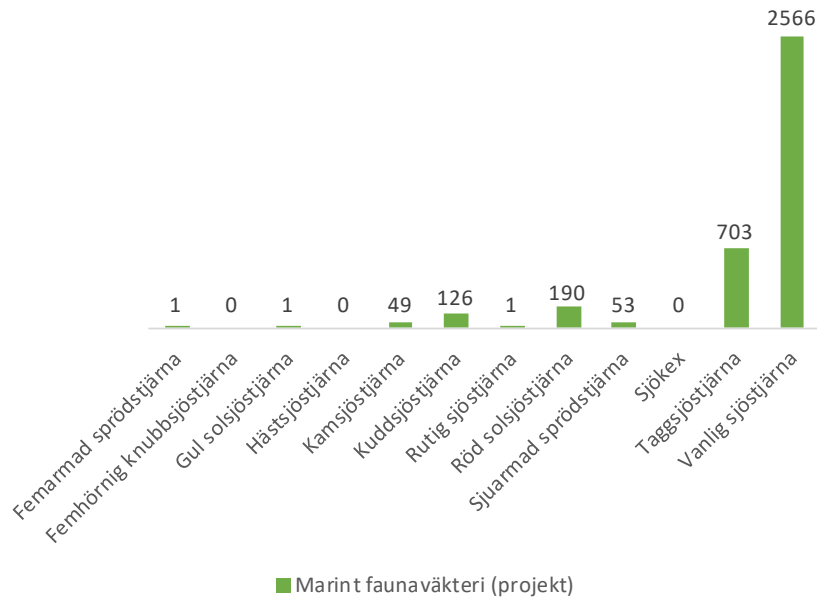
Tabell 5. Antal och andel fynd under respektive typ av substrat, som rapporterades i Artportalen 2018 inom projektet Marint faunaväkeri.

Antal individer

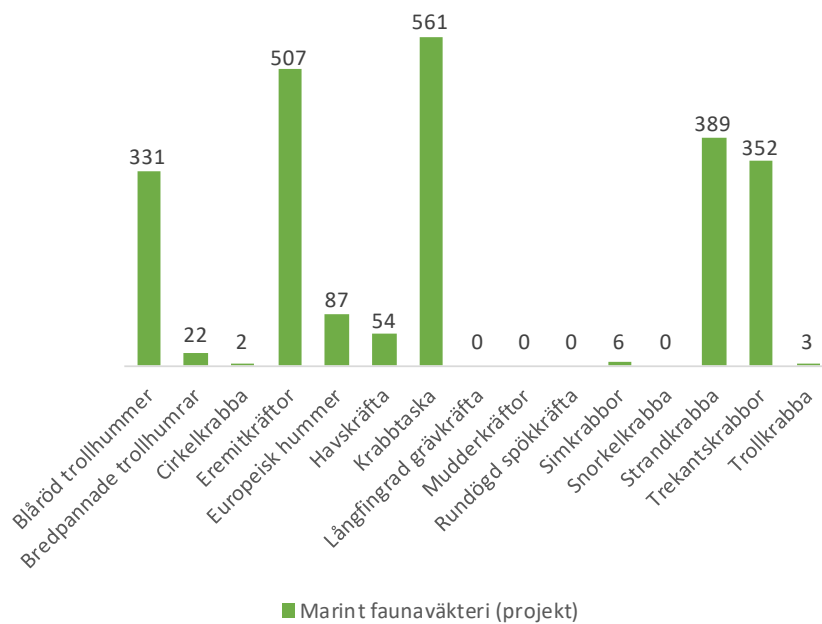
Vad gäller antal inrapporterade individer blev de talrikaste arterna vanlig sjöstjärna och taggsjöstjärna hos sjöstjärnor (Fig. 8) samt blåröd trollhummer, krabbtaska och strandkrabba hos kräftdjur (Fig. 9). De talrikaste arterna hade också högsta antal fynd (jmf Fig. 6 och 8, 7 och 9). Hos kräftdjur rapporterades även många individer av eremitkräftor och trekantskrabbor (Fig. 9).

Information om arternas livsmiljöer

Omkring två tredjedelar av de inrapporterade fynden hos både sjöstjärnor och kräftdjur angavs med biotop och substrat (Tab. 4–5). Den oftast angivna biotopen var klippvägg/bergvägg (omkring 50 % av fynden hos både sjöstjärnor och kräftdjur), följt av ålgräsäng (6–8 %). Det oftast angivna substratet var block (omkring 40 % av fynden hos både sjöstjärnor och kräftdjur), följt av silt/lera (12–15 %). Vattentemperatur och djup var angivna i alla rapporter.

Figur 8. Antal individer av sjöstjärnor som rapporterades i Artportalen 2018 inom projektet Marint faunaväkeri.

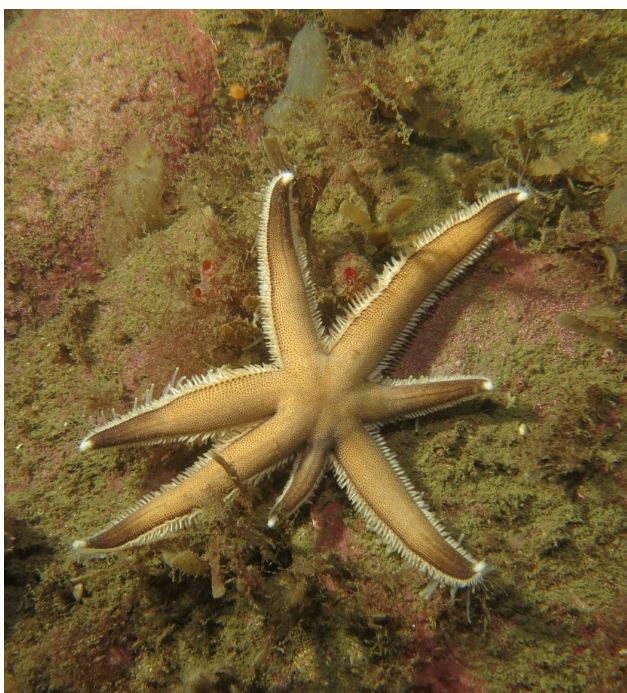
Figur 9. Antal individer av kräftdjur som rapporterades i Artportalen 2018 inom projektet Marint faunaväkeri.

Kommentar till arter

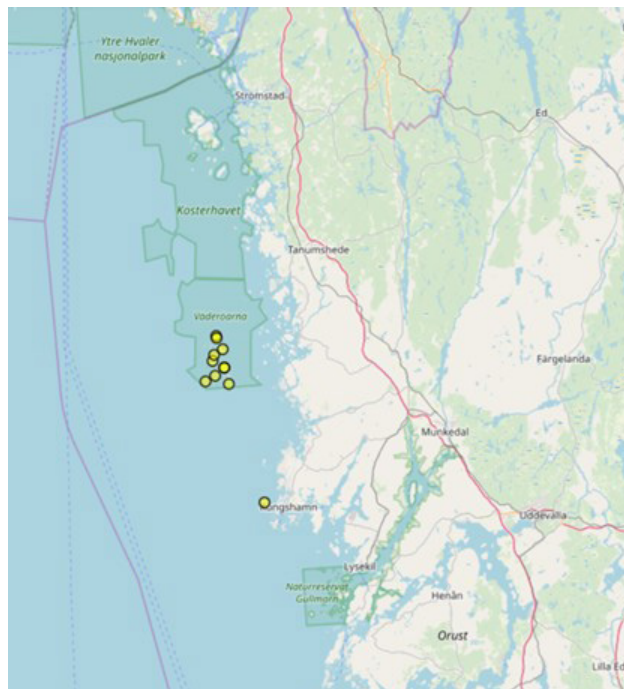
Dykarna rapporterade flera fynd av rödlistade arter (Tab. 6). En art som är särskilt intressant är sjuarmad sprödstjärna (Fig. 10) som tillhör kategorin DD (Data deficient, kunskapsbrist) i senaste rödlistan (ArtDatabanken 2015). Denna kategori indikerar kunskapsbrist om arten, och därför är det mycket värdefullt att den har observerats. Arten noterades flera gånger under 2018 (Fig. 11, Tab. 6) vilket har ökat kunskapen om bl.a. förekomst och utbredning. Denna nya kunskap bidrar till och följer med in i det fortsatta arbetet med rödlistade arter. Andra

rödlistade arter som rapporterades och som är hotade var t.ex. gul solsjöstjärna och cirkelkrabba (båda tillhör kategorin VU = sårbar) eller fiskarter långa (EN = starkt hotad) och ål (CR = akut hotad).

En del bilder på både sjöstjärnor och kräftdjur rapporterades till Artportalen inom projektet (Fig. 12–17). Dessa är extra värdefulla eftersom rapporteringen av marina arter generellt sett är låg. Bilderna underlättar betydligt expertvalideringen, och förbättrar kunskapsunderlag om dessa arter.

Figur 10. Sjuarmad sprödstjärna som tillhör kategorin DD (kunskapsbrist om arten) i senaste rödlistan. Foto Jenny Höglind

Figur 11. Fynd av sjuarmad sprödstjärna som rapporterades i Artportalen 2018 inom projektet Marint faunaväckeri. Källa <https://www.artportalen.se>, kartan ©OpenStreetMap.

Organismgrupp	Artnamn	Vetenskapligt namn	RL kat	Antal fynd	Antal individer
Sjöstjärnor	Sjuarmad sprödstjärna	<i>Luidia ciliaris</i>	DD	14	53
	Gul solsjöstjärna	<i>Solaster endeca</i>	VU	1	1
Kräftdjur	Cirkelkrabba	<i>Atelecyclus rotundatus</i>	VU	1	2
Sjögurkor	Mjölksjögurka	<i>Ocnus lacteus</i>	NT	1	1
Fiskar	Ål	<i>Anguilla anguilla</i>	CR	2	2
	Långa	<i>Molva molva</i>	EN	1	1
	Sjorygg	<i>Cyclopterus lumpus</i>	NT	2	2

Tabell 6. Rödlistade arter som rapporterades i Artportalen 2018 inom projektet Marint faunaväckeri.

Figur 12. Vanlig sjöstjärna. Det var den vanligaste sjöstjärnan vid rapporteringen. Foto Jonatan Lundström

Figur 13. Taggsjöstjärna, den andra vanligaste sjöstjärnan vid rapporteringen. Foto Jenny Höglind

Figur 14. Kuddsjöstjärna. Foto Jenny Höglind

Figur 15. Krabbtaska, den vanligaste kräftdjursarten vid rapporteringen. Foto Jenny Höglind

Figur 16. Blåröd trollhummer, den andra vanligaste kräftdjursarten vid rapporteringen. Foto Kathrin Tengsand

Figur 17. Eremitkräfta från familjen Paguridae. Foto Jenny Höglind

Slutsatser

Under pilotstudien 2017 rapporterade tre dykare fynd från 14 dyk (Strand 2017), och under 2018 rapporterade 10 dykare fynd från 73 dyk. Med ett fåtal positiva dykare kan man alltså genomföra en väl omfattande insats som avsevärt ökar antal rapporter av marina arter i Artportalen och förbättrar kunskapsunderlag för den marina uppföljningen.

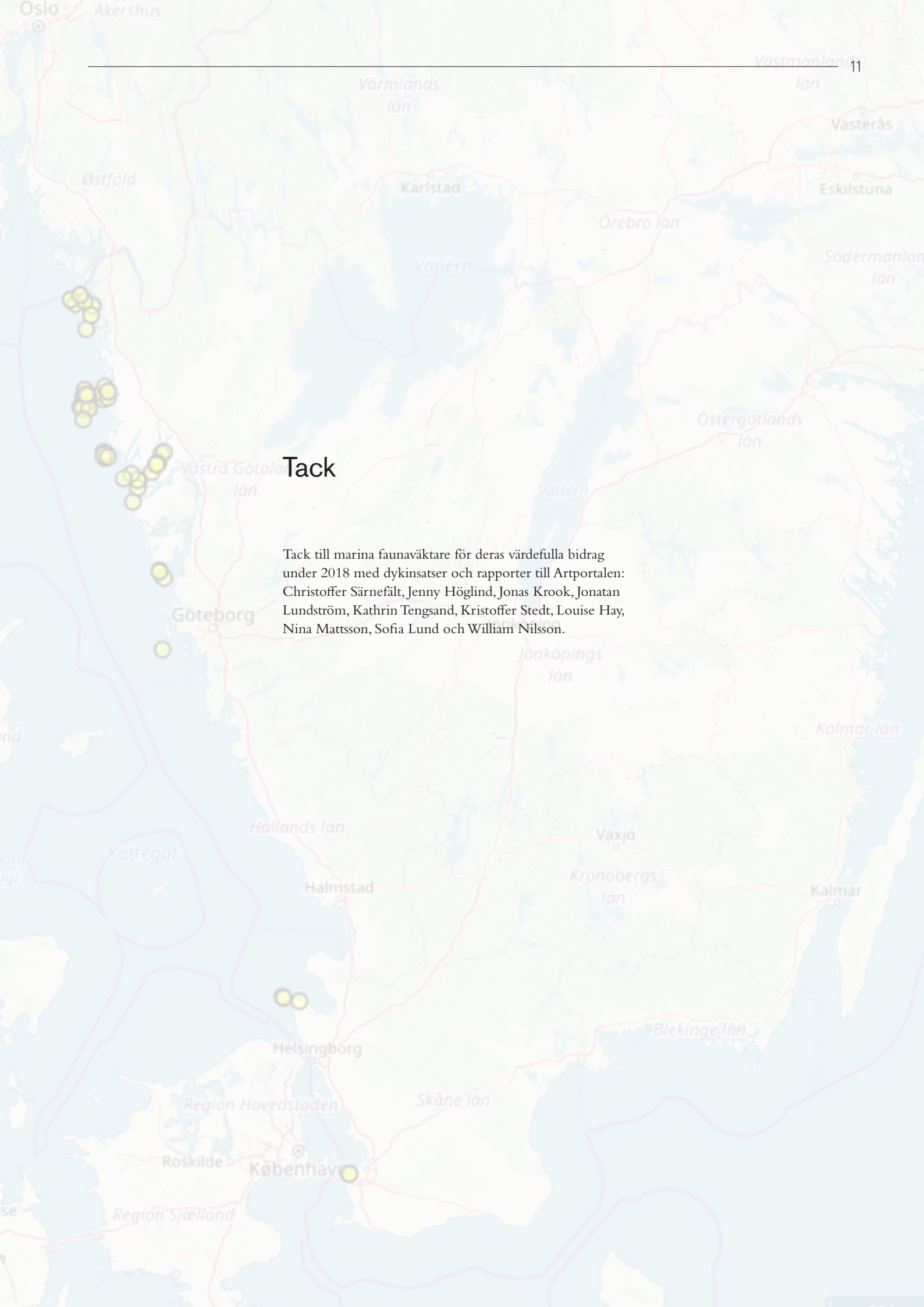
Samtliga nya faunavaktare var också nya användare av Artportalen. Det fanns en viss risk för tröskel i inrapporteringen, mest baserat på kravet om att skapa konto samt en mer avancerad rapportering av checklistor via excelmallen med extra parametrar och rapportering på ett projekt. Rapportering fungerade dock väldigt väl enligt de framtagna instruktionerna och supporten till de nya användarna var minimal.

Eftersom allmänheten sällan rapporterar sina observationer av marina organismer till Artportalen är medborgarforskning via marint faunaväktari ett lämpligt sätt att öka rapporteringen av dessa organismgrupper. Kopplingen mellan art, biotop och substrat är värdefull i flera naturvårdssammanhang och marint faunaväktari har under de två första åren visat sig vara ett bra verktyg för att få in extra parametrar med fördjupad information.

Under 2018 rapporterades de flesta eftersökta arterna/taxa och även en del andra arter som kan vara tänkbara för urval till de kommande åren. En del rödlistade arter har rapporterats in och flertal rapporter av den ena arten i kategorin DD förbättrar avsevärt underlaget för statusbedömningar. Genom en ökning av antalet inlagda bilder som följde med rapporterna har också validering och kvalitetsssäkring av marina arter underlättats.

Referenser

- ArtDatabanken 2015: Rödlistade arter i Sverige. 2015. ArtDatabanken SLU, Uppsala.
- Bína, P. (red) 2017a. Faunaväktariet uppmärksammar Sjöstjärnor Asteroidea. ArtDatabanken SLU, Uppsala.
- Bína, P. (red) 2017b. Faunaväktariet uppmärksammar tiofotade kräftdjur Decapoda. ArtDatabanken SLU, Uppsala.
- Strand, M. 2017. Pilotstudie: marin datafångst i samarbete med sportdykare. ArtDatabanken SLU, Uppsala.

Tack

Tack till marina faunavaktare för deras värdefulla bidrag under 2018 med dykinsatser och rapporter till Artportalen: Christoffer Särnefält, Jenny Höglind, Jonas Krook, Jonatan Lundström, Kathrin Tengsand, Kristoffer Stedt, Louise Hay, Nina Mattsson, Sofia Lund och William Nilsson.

Illustrationer: Helena Samuelsson

ArtDatabanken

ArtDatabanken vid SLU är ett kunskapscentrum för Sveriges arter och naturtyper. Vår övertygelse är att större kunskap om vår natur ökar viljan och förmågan att värna den. Därför är vår strategi att ha information till hands och kommunicera den för de behov som finns. Vi stärker arbetet med svensk naturvård genom expertstöd och rådgivning, forskning och miljöanalys. En strävan är att alla som arbetar med biologisk mångfald pratar samma språk genom att hålla reda på artnamn, naturtyper, termer och begrepp. Här spelar rödlistan, Svenska artprojektet, Nationalnyckeln, Artportalen liksom Analysportalen en viktig roll. Vi arbetar för att den biologiska mångfalden ska bevaras så att även kommande generationer kan nyttja naturens tjänster och njuta av dess rikedom.

I ArtDatabankens rapportserie har tidigare utkommit

- nr 22 Värdväxters betydelse för andra organismer – med fokus på vedartade värdväxter. 2019
- nr 21 Klassificering av främmande arters effekter på biologisk mångfald i Sverige – ArtDatabankens risklista. 2018
- nr 20 Predicted forest beetle distributions in Dalarna. 2018
- nr 19 Arters spridning i en grön infrastruktur – kunskapsöversikt och vägledning för analyser. 2018
- nr 18 Övervakning av värdefulla skogsbiotoper. 2015 – en utvärdering av extensivmetoden efter 10 år
- nr 17 Tillstånd och trender för arter och deras livsmiljöer. 2015
- nr 16 Svenska artprojektets marina inventering. 2014
- nr 15 Sötvattensstränder som livsmiljö. 2014
- nr 14 Naturvårdsarter. 2013
- nr 13 Fjärranalys av skador på al utmed vattendrag och sjöar i södra och västra Sverige. 2013
- nr 12 Svenska artprojektets vetenskapliga del de första tio åren. 2012
- nr 11 Populationsutveckling hos de vanligaste bottenfauna-arterna i rinnande vatten i Göta- och Svealand 1986–2010. 2012
- nr 10 Rödlistade arter och naturvård i sand- och grustäcker. 2012
- nr 9 Tillståndet i skogen. 2011
- nr 8 Rödlistade arter i källor. 2010
- nr 7 Naturtypsnyckel för limniska miljöer. 2010
- nr 6 Analys av rödlistade sötvattensarter. 2010